פרייז 20 גראשען XV יאהרגאנג

— Opłata pocztowa — uiszczona ryczałtem.

„Radomer-Kielcer Leben“ 38 (737)

היינט 6 זייטען

ראדאמער-קעלצער לעבען

אבטיילונג פאר קעלץ אויף זייט 6

Radom, dnia 30-go Września 1938 r.
ראדאם, פרייטאג ה׳ תשרי תרצ״ט
טעלעפאן פון רעדאקציע 18 - 15

אבטיילונג פאר אסטראוויעץ אפאטאוו, וויערזשבניק און סביבה אויף זייט 6

Lek.-Dent
R. Bankier - Den
Malczewskiego 9
powróciła
przyjmuje od 9 — 12 i od 3 — 6.

Kto gilzy „WAWEL“ chociaż raz spróbuje
Innych nie kupi, w innych już nie pali
A kiedy swoich znajomych częstuje
Każdy wyborne papierosy chwali

טיעף געריהרט פון גרויסען אומגליק, וואס האט געטראפען

אונזער קאלעגע **לייבעל** און קאלעזשאנקע **רוכמשע**

דורכ׳ן פריהצייטיגען טויט פון זייער ליבען

פאטער

משה אהרן בארענשטיין נ. ע.

דריקען מיר זיי אויס דעם אויפריכטיגסטען מיטגעפיהל

ש. בארענשטיין, מ. רובין, י. ראזענבערג,
פעריל בוימגארטען, רעניע ציטרין, י.
הערמאן, י. מאלצמאן.

מיר דריקען אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל

אונזער קאלעגע **לייבעל** און קאלעזשאנקע **רוכמשע**

צוליב׳ן שמערצליכען פערלוסט פון זייער יונג-פערשטארבענעם

פאטער

משה אהרן בארענשטיין נ. ע.

זאלען זיי זיין געטרייסט איבערצוטראגען דעם גרויסען צער.

א. איידעלשטיין, י. זילבערבערג, א. פערעל,
שרה בוימגארטען, הינדע ניימאן, בלימע
פרידמאן, ב. קאצמאן

פון היינט אן איז די פירמע
מ. פעלדפעבער
ראדאם זשעראמסקי 22
איבערגעטראגען געווארן אויף **זשעראמסקי 30** (פראנט)

בעקאנטמאכונג
פאר ראדאם און אומגעגענד

די בעוויסטע פירמע **ס. פעלדפעבער** אונטער די אנפיהרונג פון ה׳ **קינצלער,** ראדאם, זשעראמסקי 22, מאכט בעקאנט, דאס אויפ׳ן קומענדיגען **ווינטער-סעזאהן** איז זי פערזעהן אין א גרויסען אויסוואהל פון **קאפעלושען** פון אלע בעוויסטע פירמעס ווי „שלעער", „טשענסטאכאווי" „שעלעצקא" א. ז. וו. פערשידענע **היטען** פאר שילער און דערוואקסענע. ווארשאווער און אייגענע אויסארבייטונג.

גלייכצייטיג איז אונזער פירמע פערזעהן אין א גרויסען אויסוואהל פון: ווייסע פעל, שווארצע דובלינעס, ביבריאלען, נאטריעסען, פאקען, פעלצלעך און אנדערע פוטערווארג.
אדרעס: שעווצקא 15.

אלעס אין בעסטען קוואליטעט — זעהר ביליגע פרייזען קומט און איבערצייגט אייך

דעם גאנצען כלל-ישראל
און אלע יודען אין ראדאם
וועלכע געהערען - אן אלס מיטגלידער
פון דער יודישער קהלה
א כתיבה וחתימה טובה
ווינשט צום נייעם יאהר תרצ״ט
די צייטווייליגע קהלה-פערוואלטונג
אין ראדאם.

אונזערע ג. פריינד
און קליענטען
ווינשען מיר
א גמר חתימה טובה און א גליקליך יאר
געברידער האנצבערג
ווארשא, גראניטשנא 1.

א הארציגן מז״ט, ווינשען מיר אונזער ל. קוזין יעקב לעשניצקי און פאמיליע
צו דער פערלאבונג פון זייער טאכטער
סאבינע
מיט ה׳
אברהם גראאוס
קעלץ יוסף זאיאנטשקאווסקי און פרוי.

ענטשולדיגונג
דערמיט אנטשולדיק׳ן מיר זיך פארן קאמיטעט פון די שיך-סעקציע ביים האנדעלס אנגעשטעלטן פאראיין אין קעלץ פאר אונזער נישט בארעכענטן שריט און פאר ברעכען דעם באשלוס פון פאראיין. מיר דערקלערען, אז עס וועט זיך מעהר נישט איבער׳חזר׳ן. אלס צייכען פון חרטה שפענדען מיר 15 זל. פארן פאראיין.

ראקאווסקי דארא,
שטראסבערג פנחס,
רענקאשינסקא טעציא.
קעלץ דעם 22/IX 38.

צו פערקויפען א הויז.
סיאיז דא צו פערקויפען א הויז אויף
סלאוואצקיעגא נומ. 18
(פריהער סקארישעווסקא)
אינפארמירען קען מען זיך מינדליך, אדער פער פאסט
לויט פאלגענדען אדרעס: פעלדשער
ק. ראפאפארט, זוואלין, רינעק 20

Jeśli mydło, to mydło «Trójka»

Wytw. Wyrobów Cukierniczych
p. t. „Americanka"
L. Wajsbrodt — Rynek 16.
מאכט בעקאנט דאס ג. פובליקום, אז
אין צוקערניע און היגיענישע בעקעריי
רינעק 16 און אין דער יוד. צוקערניע **«אמעריקאנקא» טראוגוטטא 62**
בעקומט מען יעדען טאג פריש און פיין געבעקס צו ביליגע פרייזען, פערשידענע געשמאקע טשאסטעס פון דער פיינסטער קוואליטעט צו 15 גר.
ס׳איז צו בעקומען שטענדיג טארטען, מארציפאנאווע פין 1.50 זל.
אלץ ווערט אויסגעארבייט דורך א פאכמאן מיט א לאנגיעהריגע פראקטיק.
אלע מינים געבעקסען ווי לוקסען, בילקעלעך, טשאסטעס, וואפלעס, הערבאטניקעס, טארטען, באקאלעס דעסעראווע, לעקעך, פערשידענע קרעמען, מיגדאלאווע ארטיקלען און פרייטאג-חלות.
עס ווערען אויך אנגענומען בעשטעלונגען אויף שמחות, בעלער, קאנצערטען.
שאקאלאד פון פערשידענע פירמעס און פרוכטען צו ביליגע פרייזען.

ווילט איהר האבען קלארע, זויבערע וועש, נייע גארדעראבעס, שניי-ווייסע פארהאנגען,
גיעט נאר צו וואשען און פארבען אין דער בעקאנטער
כעמיש׳ער פארבעריי און פראלניע פון דער ערשטקלאסיגער פירמע

A. HEMPEL

Centrala Stare Miasto 7 telefon 19 - 70
Filje Zeromskiego 1
Zeromskiego 21
Zeromskiego 59
Traugutta 11

ווער ס׳האט זיך ניט איבערצייגט זאל פרובען און וועט זיין ענטציקט פון דער שנעלער, עסטעטישער אונפאכמענישער ארבייט. ס׳ווערט אויך געוואשען אויף טריקען — ביליגע פרייזען! —פינקטליכע אויספיהרונג סאלידע בעהאנדלונג קומט און איבערצייגט אייך
צענטראלע: אלטע שטאדט 7 אפיצ. טעל 70-19
פיליעס: זשעראמסקי 1 טראוגוטטא 11
זשעראמסקי 21, זשעראמסקי 59

ביליג צו וואשען קאפעלושען

די אַלע, וואָס האָבען אַנטייל גענומען אין אָבגעבען דעם לעצטען כבוד
אונזער מאַן, ברודער, פעטער און קוזין

אברהם גאָלדבראַך נ. ע.

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען דאַנק
די אין טיפען טרויער פערבליבענע פרוי
רוכטשע גאָלדבערג, שוועסטערן און פאַמיליע.

שטאָדט־ראַט אויסגעוועהלט 20 דעלעגאַטען אין ראַדאָמער וואָהל־קרייז

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון שטאָדט־ראַט איז לויט א הסכם צווישען אַלע פראַקציעס אויסגעוועהלט געוואָרן 20 דעלעגאַטען אין וואָהל־קאָלעגיום צום סיים און סענאַט, לויט פאָלגענדען שליסעל:

פ. פ. ס.־פראַקציע 13 קאַנדידאַטען; חירטשאַפטליכער בלאָק 4; פון די יודישע ראַטמענער קאָלאָ 3: ד״ר פאָסטמאַן, יונה זילבערבערג און מ. באַרמייסטער.

אויף דער זעלבער זיצונג האָט פרעזידענט גזשעסשנאראָווסקי פאָרגעלעגט, אַז דער שטאָדט־ראַט זאָל בעשטימען א סובסידיע פאַר די ברידער פּאָליאַקען, וואָס ווערען גע'רודפ'ט און קעמפען אין טשעכיען.

נאָך א דריי־מינוטיגע בעראַטונג איז בעשטימט געוואָרען צו געבען א דערווייליגער סובסידיע אין דער הויך פון 3 טויזענד זל.

פרוי ערמאָרדעט איהר מאַן און הענגט זיך דערנאָך אַליין אויף אין תפיסה

די דאָרפישע שיקסע נאַטאַליאַ פּי־גורובנאַ האָט געהאַט גרויסע אַספּיראַציעס. נאָך איהר חתונה מיט אדאַם מראַטשקאָווסקי האָט זי געוואָלט ווערען א גאַנצע מאַדאַם און געפאָדערט פון איהר מאַן א ספּעציעלע דינערשאַפט און ער זאָל איר געבען די מעגליכקייט צו פירען א בּרייט, רייך לעבען. מאַרטשקאָווסקי׳ס פּערדינסטען זענען אָבער געווען בעשיידענע און זיי האָבען נישט געקלעקט אויף צו בעפרידיגען אהרע גרויסע אַפּעטיטען. אויף דעם באָדען זענען געשטאַנען אָפט קאָנפליקטען צווישען מאַן און ווייב און ס׳איז געקומען צו אָזעלכע אוונסורעס, ביז דער שלום־בית איז גענצליך געשטערט געוואָרען.

א גרויס חלק אין בייזען לעבען צווישען פּאַר־פאָלק, האָט אויך געהאַט די שוויגער. די מוטער, די אַלטע פיגוראָווא, האָט אָנגערעדט די טאָכטער זי זאָל פערלאָזען דעם מאַן. האָט זי אַזוי געטוהן און איהם אַרויסגעגנב׳עט אַלץ פון די שטוב, איבערלאָזענדיג די בלויזע ווענד. זי האָט אַרויסגעטראָגען דאָס מעבעל, מלבושים, געלד און אַפילו דעם מאַנ׳ס רעוואָלווער. מראַטשאָווסקי האָט זיך געלאָזט זוכען זיין ווייבעל און ער האָט זי געפונען ביי איהרע עלטערן. דאָרט האָט זיך דאָס משפּחה׳לע מיט ביט זיין ווייבעל אין דער שפּיץ, אָנעם געטוהן צו איהם און איהם אַכזריות־דיג צע׳ממית׳ט. מיט העק און קלאָני־צעס האָבען זיך געוואָרפען אויף איהם פעליקס און אָגניעשקא פיגור, ובתוכם די יונגע אשת־חיל. זיי האָבען איהם אַזוי צעהאַקט, אַז ס׳איז פון איהם געוואָרען א געשטאַלטלאָזע מאַסע.

אנ׳עדות פון דאָזיגען בעסטיאַלישע מאָרד איז געווען דער יונגער משרת ביי די פיגור׳ס, א געוויסער מוכא, וועמען נאַטאַליאַ האָט אריינגענאַרט אין פעלד, כדי איהם אָבצורוימען פון וועג. זי האָט געשאָסען אויף איהם, אָבער צום גליק האָט זיך דער רעוואָלווער פערהאַקט און מוכאַן איז געלונגען צו אַנטלויפען. ער האָט תיכף געמאָלדען דער פּאָליציי, וועלכע האָט אַרעסטירט מראַטשקאָווסקי׳ס ווייבעל מיט איהר פאַמיליע. אין תפיסה האָט זי זיך מודה געווען און שפּעטער זיך אויפגעהאָנגען אין דער אוביקאַציע. די איבריגע מערדער זענען היינטיגע וואָך געזעסען אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק אין היגען קרייז־געריכט.

דער פּראָצעס איז געוואָרען אָבגעלעגט, מחמת ס׳האָבען זיך נישט געשטעלט עטליכע עדות.

נאכו ארויסרייסן א צאהן בעקומען א פערגיפטונג און געשטאָרבען

דער 27 · יעהריגער ישראל ווייכהענדלער פון שידלאָווצע האָט זיך אַרויסגענומען א צאָהן ביי א דענטיסט, אַהיימקומענדיג האָט ער געקריגען היץ. דער אַרויסגערופענער דאָקטאָר האָט פעסגעשטעלט א בלוט־פערגיפטונג אין געהייסען איבערפיהרען איהם קיין וואַרשא אין שפּיטאָל אַריין, וואו ער איז קורץ נאָכדעם געשטאָרבען.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס
דער פאַמיליע באָרענשטיין
צוליב׳ן טויט פון זייער געליבטען מאַן און פאָטער
אונזער לאַנגיעהריגער מיטגליד

משה אַהרן נ. ע.

זאָלען זיי זיין געטרייסט און נישט וויסען מעהר פון קיין צער.
דער יודישער בעקער־צעך
ביים האנדווערקער־פערבאַנד (רווינסקא 1)

עגזיסטירט 112 יאָהר

FABRYKA SUKNA
KAROL JANKOWSKI i SYN
BIELSKO
אייגענער פאַבריקס · לאַגער אין ראַדאָם
Zeromskiego 33 tel. 23-05
א ריזיגער אויסוואַל פון די מאָדערנסטע
דאַמען און הערען־סחורות
העכסטע קוואַליטעט צו שטרענגע פאַבריקס־פרייזען

עגזיסטירט 112 יאָהר

Najlepsze, najmilsze i najtańsze
prezenty dla rodziny i przyjaciół
to
kuchenki, żelazka
grzejniki do rurek
poduszki i inne
Do nabycia na dogodnych warunkach w
Radomskim Towarzystwie Elektrycznym
Sp. Akc. w Radomiu
ul. Traugutta 53

אברהם גאָלדבראַך נ. ע.

די טעג איז געשטאָרבען אברהם גאָלדבראַך (אברהם איתמר׳ס) וועלכער איז מיט יאָהרען צוריק געווען בעקאַנט אלס רעדאַקטאָר פון די „ראַדאָמער נייעס".

„ראדאמער נייעס" איז געווען נישט געדריקט, נאָר גע׳כתיבה׳ט מיט א שעינע האַנטשריפט, וואָס איז דערנאָך אַראָבגענומען געוואָרען אויף א שטיין, אָ מין העקטאָגראַף. ער האָט שווער געאָרבייט דערביי, אָבער ער איז נישט מיעד געוואָרען און כסדר געליפערט טענטאַציאנעלען שטאָף צום דעמאָלסדיגען פערשאַרפטען קאַמף ארום דער קהלה.

ער איז געווען אין רוסלאַנד א לענגערע צייט אלס זאַקלאַדניק, מיט נאָך אַנדערע ראַדאָמער יודען, בשעת דער וועלט־מלחמה.

ווען ער איז צוריקגעקומען, איז ער געווען צובראָכען און פערביטערט, און ער האָט אין די „ראַדאָמער נייעס" בעשריבען זיינע גלגולים און זיין שווער לעבען אַלס זאַקלאַדניק.

אברהם גאָלדבראַך איז געווען א בן־תורה און א משכיל.

אין שוהל און אין בית = מדרש

שיעור נישט אויסגעבראָכען א „מלחמה" איבער א סאָליסטעל.

דער נייער חזן ראַנטאַל האָט זיך אויסגעצייכענט ביידע טעג ראש השנה. ער האָט זעהר גוט אויסגענומען ביים עולם, וועלכער איז מיט פערגעניגען געשטאַנען שעה׳ען לאַנג און געהערט איהם דאַווענען.

דעם צווייטען טאָג האָט זיך דעם חזן ראַנטאַל נאָך מעהר איינגעגעבען און ער האָט טאַקע מאַריך געווען ביים דאַווענען, וואָס האָט געדויערט ביז דריי אַזייגער. ער איז דעם צווייטען טאָג געווען מעהר ביי דער שטימע און דערפאַר טאַקע נישט געקאַרגט, נאָר דערלאַנגט בריוות מיט זינגען און זאָגן. דער עולם איז נישט מיעד געוואָרען, און געשטאַנען ביז׳ן סוף דאַווענען און איהם דערנאָך זעהר וואַרעם בעדאַנקט.

די ערשטע נאַכט ראש השנה האָט חזן ראַנטאַל געדאַווענט מעריב אונטער 33 גראַד היץ. ער האָט זיך געהאַט פערקיהלט פאַר יו״ט, און געווען צוליב דעם אביסל הייזעריק. זיינע פיעל סימפּאַטיקער און פערעהרער האָבען זיך דערשראָקען און געווען בעזאָרגט אַז די מקטריגים זאָלען חלילה אַמאָהל נישט האָבען קיין פּתחון פּה דווקא אין יום־הדין. זיי האָבען אָבער צומאָרגענס און נאָך מעהר דעם צווייטען טאָג ר״ה טריאומפירט און איהם געגעבען א גרויסען ישר כח, אַז ער האָט זיי ווייט, ווייט נישט פערשעמט.

דער כאָר איז געווען גוט איינשטודירט און גאַנץ געלונגען אויסגעפירט א גאַנצע רייהע קאָמפּאָזיציעס. דאָס איז צו פערדאַנקען דעם בעריהמטען דיריגענט דורמאַשקין, אונזער אמאָליגען בן־עיר, וועלכער האָט בעוויזען אין א גאָר קורצער צייט אויסצושטעלן דעם כאָר אויף א געהעריגער הויך.

מען האָט דאָס געקענט בעמערקען היינטיגען יום טוב, הערענדיג ווי דורמאַשקין מיטן כאָר און חזן ראַנטאַל האָבען אַזוי פיין הארמאָנירט און זיך דערגענצט איינער דעם צווייטען. אין שוהל האָט באמת געהערשט א יום־טוב׳דיגע שטימונג, וואָס האָט מאַמענטענווייז דערמאָנט דעם פאַרצייטישען אַזוי עכטען פאָלקסטימליכען ראש השנה, וואָס איז היינט געוואָרען אַזא יקר־המציאות.

ס׳וואָלט גאָרנישט געווען קיין פערברעך, ווען ראדאָם זאָל אויסהאַלטען א פיינעם כאָר, וואָס זאָל טאַקע אָנגעפירט ווערען פון דעם איבעראַל־בעליבטען דורמאַשקין.

• • •

אין בית מדרש האָט האַרציג געדאַווענט חזן ישראל קופּער. ער האָט דערלאַנגט זיינע מתפללים אויף קאַוועלעפעלעך אַריעס, אָפּערעס און אָפּערעטען, וואָס זיי האָבען מיט תעניג אַראָבגעשלינגען און זיך מחיה געווען. חזן קופּער קען זיין עולם און ער ווייס ווי אַזוי איהם אונטערצוקומען, ווען א טרער אַרויסצורופען, ווען אויפהייטערען איהם. נישט בחנם פלייסט ער זיך אַזוי און וויעגט איין דעם עולם ביים כבקרת רועה עדרו... ער פּאַסט אויך צו גאָר נישקשה׳דיג משוררים, איבערהויפּט יונגע שטימעלעך, וואָס זאָלען קענען זאָגען א „סאָלע". איבער אַזא סאָליסטעל, איז טאַקע שיעור נישט געקומען צו א מלחמה מיט נאָטעס און אולטימאַטומ׳ס, צווישען ה׳ קופּער מיט׳ן שוהל כאָר, אָבער ה׳ דאָרמאַשקין, וועלכער איז חוץ בעריהמטער דיריגענט און גרויסער מנגן, אויך א גאָר עהרליכער מענש האָט נישט דערלאָזט, אַז מ׳זאָל קופּער׳ן אוועקגזל׳ען דאָס סאָליסטעל. דער טאַטע פון יענעם יונגעלע האָט געוואָלט, אַז עס זאָל זינגען אין שוהל־כאָר און וואַנסירען צו א סאָליע ביי דורמאַשקין. אָבער ה׳ דורמאַשקין האָט זיך אָבגעזאָגט דערפון, כל זמן ה׳ קופּער וועט נישט געבען דערויף זיין הסכמה.

און ס׳איז געוואָרען צוריק שלום צווישען דער שוהל און בית־מדרש, הלוואי אַזא שלום געזאָגט אויף גאַנץ אייראָפּע.

צוליב יום־טוב

איז דער היינטיגער נומער ערשינען נאָר אין 6 זייטען.

גוט מאָרגען!

איך פאַרשטיי נישט – האָט א יוד געזאָגט – די רעדעל־פיהרער פון דער וועלט, איך פאַרשטיי נישט טשעמבערלייען׳ען, דאַלאַדיע׳ן, רוזוועלט׳ן, און אַלע אַנדערע רודף שלום׳ניקעס.

וואו איז דער שכל און וואו איז דער יושר? א „מענש" שטייט און בעט זיך ווי ביי גזלנים:

– מענשען, לאָזט מיך געבען איין שאָס!.. לאָזט מיך אויסציהען דעם סמיטשיק!.. לאָזט מיך בעווייזען דער וועלט וואָס איך פערמאָג!

שטייען זיי די טשעמבערלייענ׳ס, דאַלאַדיע׳ס, און אַנדערע „גזלנים", און זאָגען:

– האַלט!,, ניטען!.. חס ושלום!..

בעט זיך דער „מענש" ממש מיט טרעהרען אין די אויגען:

– איר מוזט דאָך אריינגיין אין מיין לאַגע, 5 יאָהר האָב איך געאַרבייט ביי־טאָג און ביינאַכט. שווערע מיליאַרדען אַריינגעלייגט אין מיין „פיף־פאַף־אינדוסטריע", געגעסען האָט מען „האַרמאַטען אַנשטאַט פּוטער"... אין „די מיסטקאַסטענס האָט מען געזוכט א קאַטלעט"... איצט האָב איך אַזוי שיין „דאַראָביעט", „איך באַזיץ איצט אַן ערשט־קלאַסיגען אויסוואַהל פון די בעסטע און שענסטע אַרטיקלען, וואָס די וועלט האָט עס נישט געזעהן"..

איך מוז איצט מיין לאַגער אביסעל אויס־ליידיגען, כדי צו מאַכן פּלאַץ אויף פרישע סחורה... טאָמער זאָל איך איצט נישט קענען אויסנוצען אביסל „סחורה", קען נאָך חלילה זיך מוזען אָפּשטעלען מיין „אינדוסטריע", און דאָס, איז דאָך כידוע מיין איינציגע אינדוסטריע... חברים, לאָזט מיך אויסציהען דעם סמיטשעק!...

און זיי, די „וועלט־גזלנים", ריהרט עס נישט. יענער רעדט מיט הארץ, מיט געפיהל, „אַפּעלירט צום געוויסען פון דער דעמאָקראַטישער וועלט", און זיי האַלטען זיך ביי דאָס זייעריגע:

– חס וחלילה!.. ניטען!.. לאָז געמאַך!.

– איך זאָג אייך, רבותי, אַז ס׳איז נישטאָ קיין יושר אויף דער וועלט; א „מענש" רעדט מיט גוטען און מיט בייזען, אַפּעלירט צום געוויסען, און וואָס, מ׳שטיינסגעזאָגט, וויל ער דען? א קלייניקייט, ער וויל אויסציהען דעם סמיטשעק, ער וויל „אויפשפּילען" א „פּרייליכס", קומען זיי. די טשעמבערלענ׳ס דעלאַדיע׳ס און אַנדערע „גזלנים", און זאָגען: לאָ מיט א ספּאַדיק.

–נו, פרעג איך אייך, איז דאָס נישט אַן עולה׳ז יאָ, אַן עולה א גרויסע עולה.

מ׳קען לעבען – נאָר מען לאָזט נישט!..

א ב · נ ע ק.

מ׳קען לעבען...

ליבעל האן

(א יום-כפור-מעשה)

מאיר הערץ.

די מעשה האט זיך פערלאפען אין רוזשין.

דארט האט געוואוינט א יוד א גביר, ר' לייבעל בתיה'ס. איז דער דאזיגער גביר געווען א גרויסער חצוף, האט קיינעם נישט געשוינט און פאר א לאדע-חאס אריינגעפאהרען יענעם ביז אין דער זיבעטער ריפ. צומייסט האט ער חוזק געמאכט פון גוטע-יודען. ער האט פון זיי געשפעט און געלאכט מיט אזא ביטול, אז די וואס האבען זיך צוגעהערט, זענען אנגעצונדען געווארען ווי א פלאקער-פייער. קיינער האט זיך איהם אבער נישט אקעגענגעשטעלט און יעדער האט געדריקט אין זיך, הערענדיג אזעלכע זלזולים. דאס גאנצע שטעדטעל האט פאר איהם מורא געהאט, ווייל אלע זענען פון איהם געווען פון איהם אבהענגיג. ער האט געהאט וועלדער און גיטער און א סך יודען פון שטעדטעל האבען ביי איהם פערדינט אויף פרנסה.

האט דאס גאנצע שטעדטעל געשוויגען און ר' לייביל בתיה'ס האט זיך געטוהן ס'זייניגע: געלאכט און געשפעט, געשפעט און געלאכט. געארבייט מעשים האט ער. ווען קיין ריזשין איז געקומען א רבי, א גוטער-יוד. דא האט ער גערודערט און איינגעלעגט וועלטען, אזוי לאנג און אזוי ברייט, ביז דער גוטער-יוד האט געמוזט עוקר-זיין.

א סך גוטע-יודען האבען ר' לייבל'ען פערשאלטען, אבער ס'האט איהם גאר נישט געשאדט. ער איז געווען געזונד – אייזען! און פון טאג צו טאג איז ער רייכער געווארען. דאס האט איהם צוגעגעבען נאך מעהר חוצפה און זיין עזות'דיגקייט איז כסדר געשטיגען.

פון דעם האט מען דערצעהלט דעם רבי'ן ר' ישראל'טשע, דעם בעל-שם'ס אנ'אייניקעל. האט ר' ישראלטשע געשמייכעלט, אז יענע „גוטע-יודען" זענען נישט קיין „לייט". אז זיי זענען צו ווייך און, אז זיי האבען געדארפט ארויסטרעטען געגען אזא עזות-פנים שארפער און הארבער און איהם אנלערנען איינמאל פאר אלעמאל.

– איך וואלט איהם שוין געוויזען – האט ר' ישראל'טשע געזאגט.

און ער האט טאקע בעפוילען זיינע מקורבים, זיי זאלען פערפאקען דאס גאנצע כלי-בית און מ'זאל עס אריבערפיהרען קיין ריזשין, וואו ער וועט זיך אויף להכעיס יענעם שייגעצוואסען גביר, בעזעצען. און לאמיר זעהען – האט ער געזאגט – ווער ס'וועט זיין שטארקער.

געזאגט און געטהון. אין צוויי דריי וואכען ארום האט שוין ר' ישראל'טשע געהייסען „דער ריזשינער". ער האט זיך דארט קעניגליך איינגעארדענט און געלעבט ממש כיד המלך.

ר' לייביל בתיה'ס איז ארויס פון די כלים. דא האט ער שוין פשוט געקאכט: וואס הייסט ביז היינט איז ער אנגעגאנגען אלס דער גרעסטער גביר אין שטעדטעל און אין דער גאנצער אומגעגענד, און דא פלוצלינג האט זיך אריינגעצויגען א רבי, וואס שטייגט איהם איבער מיט עשירות אזוי, אז ער זעהט זיך גארנישט ארויס. עפעס דערצעהלט מען זיך אן אזעלכע אויסטערלישע זאכען וועגען דעם רייכען קעניגליכען הויף פון ר' ישראל'טשען, אז ער, ר' לייב גביר, זעהט אויס ווי א בעטלער געגען דעם. האט דאס איהם טיעף געקרענקט און ער איז ארויס מיט לשון, בכן, אז דאס גאנצע עשירות פון ר' ישראל'טשע ריזשינער איז לויטער גנבה און גזלה, וואס ער נארט ארויס ביי די חסידים, די לעמעשקעס.

– איך וואלט איהם געגעבען – וואלט ער געהאט – האט ר' לייבעל געשריגען. – דער גאנצער יודישער קיסר, ישראל'טשע ריזשינער, וואס גרויסט זיך, אז ער קומט ארויס פון מלכות בית-דוד, וואלט ביי מיר א קנעפעל נישט ארויסגעקריגען!

ר' ישראל'טשע האט איהם געלאזט דריי מאל בעפעהלען, אז ער זאל אויפהערען צו ווילדעווען, ווייל ער וועט חרטה האבען. ר' לייבעל, אבער, האט זיך אויסגעלאכט דערפון און האט צוריקגעשיקט זאגען דעם רבי'ן, אז ער פרעגט נישט נאך איהם און זאל ער נישט איינרעדען די וועלט, אז ער שטאמט פון דוד המלך.

פאר אזא ענטפער האבען איהם די ריזשינער חסידים געוואלט מקיים-פסק זיין, אבער ר' ישראל'טשע האט נישט געלאזט. פערקעהרט, ער האט הארב אנגעזאגט, אז קיינער זאל ר' לייבל'ען נישט טשעפען, אפילו קיין שלעכט ווארט נישט זאגען.

– ער איז טאקע א שלעכטע יוד, א בעל-עבירה'ניק, אבער איין זכות האט ער, וואס א סך יודען האבען ביי איהם פרנסה, דאס איז אויך א גרויסע זאך.

האבען די חסידים געשוויגען, געביסען די ליפען און ר' לייב איז אלץ נישט אבגעשטאנען. אדרבא, וואס אמאל איז ער געווארען ווילדער, געווארפען זיך אויף די חסידים: דעם א זעץ, דעם א שטופ. געשאלטען, געפליכט. נישט איינמאל אפילו א שטיין געווארפען אין א פענסטער פון ר' ישראל'טשעס פאלאץ. פון דארט האט מען נישט געענטפערט. מ'האט צוריק אריינגעשטעלט איין שויב, א צווייטע, א דריטע און – מ'האט איהם געלאזט לויפען.

פון גרויס צארן, וואס האט געברענט אין איהם, ווי אין א צעגליטען קעסעל, האט ר' לייבעל בתיה'ס גענומען זיך נוקס זיין אן די יודען, וואס זענען געווען ביי איהם בעשעפטיגט. ער האט ארויסגעטריבען פון זיינע וועלדער, אנגענומען ביי די קעפ און ארויסגעווארפען. ער האט געשריגען אויף זיי מיט משונה'דיגע קולות, ווי א האהן פאר א רעגען:

– געהט צו ישראל'טשען! ער איז עפעס א גאנצער קיסר, סא זאל ער אייך געבען פרנסה. ער האט דאך עפעס פולע שטובען מיט גאלד און זילבער. ביי מיר האט איהר מער קיין ארט נישט.

דעמאלט האט שוין ס'שטעדטעל געעפענט ס'מויל. מ'האט שוין מעהר נישט קיין מורא געהאט, אז מען וועט פערלירען די פרנסה. מען האט סיי-ווי-סיי שוין גארנישט געהאט פון איהם... און אלע פון קליין ביז גרויס האט זיך איהם אקעגענגעשטעלט, שרייענדיג אויף איהם: ר' לייבעלע האהן. ווארום זיינע קולות זענען געווארען ווי פון א האהן, וואס קרעהט.

ר' לייבעלע גביר האט נאך ווייטער ג ע ר ו ד ע ר ט, אבער אלע האבען שוין געפיהלט בחוש, אז דאס זענען זיינע לעצטע צאנקען. ער איז פון טאג צו טאג געווארען איינגעשרומפענער, איז שוין א י נ ג א נ צ ע ן נישט ארויסגעפאהרען אין זיינע מאיאנטקעס און האט אויפגעהערט צו עסען. ווען ער געשריגען, האט ער שוין קיין ווארט נישט געקענט פון מ ו י ל ארויסברענגען און מ'האט בלויז געהערט, אז ער קרעהט ווי א האהן. מ'האט געזעהען ווי ער פייניגט זיך, ווי ער שטרענגט זיך אן מיט אלע כוחות, ווי ער וויל פשוט מיט די הענד ארויסרייסען ווערטער פון מויל, כדי צו שעלטן, כדי מזלזל צו זיין די חסידים מיט'ן רבי'ן ר' ישרל'טשע. ער האט זיך שטיקער פנים אויסגעריסען און עס איז בלויז ארויסגעקומען ווי א געקרעהעריי פון א האן.

דעמאלט האט זיך דער ריזשינער אנגערופען:

נו, איצט איז שוין פארטיג! ס'נעמט א סוף מיט'ן בעלי-עבירה'ניק.

האט טאקע לאנג נישט געדויערט, ר' לייבעל גביר האט צוגעמאכט אנ'אויג און איז אוועק אויף יענער וועלט.

איז אוועק א צייט. פון ר' לייבעל'ס גיטער און מאיאנטקעס איז געווארען א תל און מ'האט אינגאנצען פערגעסען, אז ס'האט אמאל א לייבעל בתיה'ס אויף דער וועלט געלעבט.

איינמאהל, אין אנ'ערב יום-כפור איז עס געווען, האט מען געקויפט א סך הענער אויף כפרות פאר'ן ריזשינער הויף. עס זענען דאך עפעס אנגעפארען אויף יום-כפור א סך רייכע חסידים, וואס האבען געוואלט כפרות שלאגען דווקא פון זעלבען מין הענער, וואס דעם רבי'נ'ס!

ביינאכט, ערב יום-כפור, האט דער ריזשינער געשלאגען כפרות מיט א האן. די חסידים און דעם רבינ'ס זוהן האבען געלאזט באלד דערנאך טהון דאס זעלבע. אבער – מעשה פלאו! דער אבגעשלאגענער האן האט זיך אויסגעמישט מיט די איבריגע, און אזוי ווי ער איז געווען איינגאנצען עהנליך לויט דער גרויס און מיט דעם קאליר צו א סך אנדערע – האט מען נישט געקענט נעמוי וויסען, מיט וועלכן האן דער רבי האט שוין כפרות געשלאגען און וועלכע פון די הענער עס ווארטען נאך אויפ'ן „בני-אדם"...

מ'קוקט אהין, מ'קוקט אהער, מען בעטראכט די הענער פון אלע זייטען. אבער מ'קען נישט דערקענען. ר' ישראל'טשע האט זיך באלד משער געווען וואס די חסידים זענען אזוי בעטומעלט. ער איז גראד פערביינעגאנגען די קאמער, וואו ס'איז געווען ליכטיג און וואו די חסידים זענען געשטאנען און געטאפט די הענער. האט ער זיך צוגעשארט און מיט א שמייכעל א זאג געטהון:

– וואס קלערט איהר? מיט וועלכען האן איך האב „בני-אדם" געזאגט? אט ליגט ער דארט. איהר דערקענט אים נישט? ס'איז דאך לייבעל האן!

און אזוי ווי דער ריזשינער האט דאס ארויסגעזאגט, האט זיך דער האן א שטעל-אויף געטוהן, צעלאזען זיינע פליגעל און געגעבען א קרעה-ארויס. אז אלע זענען דערשראקען געווארען און אלע מיט איין מאהל האבען אויסגעשריגען:

– ס'איז דאך לייבעל'ס קול! אקוראט זיין קרעה!

כעלות השחר האט מען דעם האן געשאכטען און אהעקגעווארפען צווישען די אנדערע געשאכטענע הענער און הינער. ס'האט געדויערט רגע'ס, האט זיך דער האן אויפגעכאפט מיטען איינגעשניטענעם האלז, א פליה-געגעבען צום פענסטער, ארויסגעהאקט א שויב און ארויס. חסידים האבען זיך געלאזט נאך איהם, אבער ער – לייבעל האן – איז ווי אין וואסער.

אין גרויס אימה האבען די חסידים זיך געשטעלט יענעם יום-כפור צו „כל נדרי"...

י. ב. שטריימאן

הערבסט-מאטיוועו

ווען די רעדער קרויט
ליגען נאך אין פעלד,
בלאזט שוין אין מיין בויד
מיט א ווינטער קעלט.

נעם איך ביי דער גריווע
ס'פערדל מיינס – א קינד:
העי, דו סיווער-סיווער
דו זיי מיר גאר געזונט.

מיט דיר אין בלויען אקער
מיט דיר אויך צום פארזיי,
די זון גיט נאך א פלאקער
און טוט א פארגיי.

ס'גייען נאך די קראען
נאך אונזער יעדען טריט,
און עס רופט דער האן
די הינער זיינע מיט.

מיר ברויכען נישט צו גראבען
פאר זיך דא אויס קיין שפייז,
צעשניטען און צעשטאכען
ליגט שפייז דא מאסענווייז.

די כמארעס יאגן אויבן
אונטען איז שוין נאס,
באלד נאך די יום-טובים
ווערט די ערד ווי אייז.

באלד נאך די יום-טובים
וועסטו זיך רוען אויס,
ביז די זון פון אויבן
וועט קומען צוריק ארויס.

יום-כפור אין וואלד

מיין היים געליבטען פאטער
אין ירושלים – געווידמעט

ערב יום כיפור אינדערפריה. אינדרויסען איז געהאנגען א בלאהלעכער נעפעל. קילע-ווינטען האבען געבלאזען, געשאקעלט מיט די בוימער. דער טאטע האט אונז אויפגעוועקט, מיך מיט מיין ברודער. מ'זאל זיך אויפהייבען, צוגרייטען זיך און מיטפאהרען קיין אנטיניובקע צו אייזיקען וואו מיין טאטע האט געדאווענט אלס ימים-נוראימדיגער בעל-תפילה און מיר משוררים, פלעגן צו העלפען ביים דאווענען.

כ'האב זיך אויפגעהויבען, געדאווענט, געזאגט סליחות, געשלאגען א כפרה מיט א קליין הענדעל וואס מיין מוטער האט מיר ספעציעל אויסגעקליבען, מיר אלץ צוגעגרייט, איינגעפאקט דעם גאנצען יום-כיפורדיגען רעקוויזיט: מחזורים, דעם טלית מיט'ן קיטעל, און געזעגנדיג זיך מיט די מאמע, וואס האט אונז מיט טרערען אין די אויגען ארויסבעגלייט צו דער ראגאטקע. האבען מיר אנגעהויבען צו גיין צו פוס. אויפן וועג האבען מיר זיך אויפגעכאפט אויף א פויעריש פירעל און געפאהרען.

אנגעקומען צו אייזיקען, האט ער אונז ווארים אויפגענומען. זיין יונגע קרובה בלימע האט א צושמייכעלטע, מיט א מילד פנים אונז געבעטען צו עסען וואס מער, כדי די משוררים זאלן האבען כח צו זינגען. נאכן עסען זענען מיר ארויסגעגאנגען אין וואלד-אריין. דער טאטע האט מיט א שטיל קול איבערגע'חזר'ט ס'דאווענען; אין וואלד איז געווען שטיל. מיר האבען צוגעהאלפען, געזונגען די אויסגעלערענטע ניגונים. אונזערע קולות האבען אפגעקלונגען אין די וואלד-שטילקייט און דער עכא איז געווען ווי אנ'אויבגעזעצטער באגלייטער.

מיר זענען צוריק אריינגעגאנגען אין אין שטוב, געדאווענט מנחה. און אפעסענדיק די סעודה צוזאמען מיט אייזיקס בני-בית זענען מיר געגאנגען צום דאווענען אין וואלד אריין, וואו צווישן בוימער איז געשטאנען אנ'איינזאם פערלאטע זומערדיגע ווילע, וואס האט געדינט פאר א בית-התפילה. דער עולם האט זיך אנגעהויבען צונויפקומען.

יודען מיט פארגרעבטע דארפישע פנימער, מיט גרויסע געפאלדעוועטע שטיוועל אוסגעשמירטע לכבוד יום-טוב, האבען געזאגט תפילת · זכה מיט א שווערע גראבע עברי. איינגעהילט אין טליתים האבען זיי קרעכצענדיג געבעטען הויך. ביסלעכווייז זיך איינגעשטילט. אין שטיבל איז געווארען שטיל. מען האט נישט מעהר געהערט ווי שטילע שלוכצען פון מיין טאטען, וואס האט זיך צוגעגרייט צו די הייליגע עבודה פון זאגען כל-נדרי.

אין די רעכטע זייט פון טאטען האט זיך אוועקגעשטעלט אייזיק, ווי א הויכער שטאם מיט א געקנייטשט פנים; אין די לינקע זייט דער אלטער בלינדער פישעל און ביידע האבען מיט ציטערדיגע שטימען געזאגט „על דעת המקום על דעת הקהל". די זון אינדרויסען האט זיך פארריקט צווישען בוימער און אזוי א רויטע, א גסיסה'דיגע אויסגעגאנגען. דער יום · הדין האט געשוועבט אויף אלע פנימער און די כל-נדרי · טענער זענען געגאנגען וואס אמאהל העכער, העכער, ביז זיי זענען אונטערגעכאפט געווארען פון אלע און אפגעקלונגען אין דער וואלד-שטילקייט.

באלד אינדערפריה נאכן תהילים האט זיך אייזיק אוועקגעשטעלט זאגען פסוקי-דזמ"ה. דער טאטע האט געדאווענט שח"ית. מוסף. הייס מיט השתפכות הנפש אקצענטירט יעדעס ווארט. אינדרויסען איז די זון געשטאנען א העלע, א לויטערע. געשפילט זיך מיט די גראזען, מיט די בוימער, אריינגעשיקט די שטראלען אויף מחזורים. אויף די פנים'ער וואס האבען אויפגעלויכטען מיט בטחון, מיט פארגעבונג. אין שטיבעל איז געווען הייס, דושנע פון חלב, וואס האט געטריפט פון די ליכט. דער טאטע האט מיט די לעצטע כוחות געזאגט נעילה, געריסען די הימלען. די זון א רויטע האט אבגעפארבט די בוימער מיט שקיעה-שטראלען און ס'האט זיך געדוכטען אז דער וואלד ברענט. די פנימער צעפלאמטע האבען געבעטען מיט הייזעריקע קולות: פארגיב, „פארגיב". די ליכט האבען געצאנקט, געטריפט. איבערן טיש אויפן טיפיש זענען שאטענס ארומגעלאפען.

נאך מעריב איז דער עולם ארויסגעגאנגען מחדש זיין די לבנה; דער וואלד האט געשמעקט מיט סאסנעס און זשיוויצע. שטערן האבען געפינקעלט אויפ'ן הימעל, געטאנצט, געשוואונקען. און דער עולם א הארציגער, א פרייליכער, האט זיך אפגעווינטשען הויך א גוט יאהר, וואס האט אבגעקלונגען אין וואלד ווי פריידיגער בטחון-עכא און אהיימגעגאנגען מיט שנעלע טריט אין די געדיכטענישען פון די וואלד-שטעגעלעך.

מ. גוטהערץ

DOMOWA
UROCZYSTOŚĆ
wtedy dopiero ma podniosły nastrój, gdy do stołu podawana jest luksusowa herbata marki
BELL TEA Z DZWONKIEM
Zachwycający kolor, wykwintny aromat, i b. wydajna.

א דאנק-בריעף
פון יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט אין ווילנא (ייווא)

פ"פ מ. הערץ און ג. ווייסמאן.

זייער חשוב'ע פריינד! איהר פארדינט אהן שום ספק גרויס אנערקענונג פאר אייער איבערגעגעבענער ארבעט פארן אינסטיטוט.

די טעג וועלן מיר באקומען פון פ' גרינצווייגען דעם אויספירלעכען באריכט פון דער אקציע, און וועגען די פריינד, וואס האבען מיטגעהאלפען אין דער אקציע. מיר דערלויבען זיך דערווייל אפצודאנקען אייך ביידן, חשוב'ע פריינד, און בפרט אייך, חשוב'ער פ' הערץ.

מיט פריינדליכע גרוסען אין נאמען פון אויספיר-ביורא.

ז. קאלמאנאוויטש
זלמן רייזען

אינפאזאנטע פייערונג ביים איבערגעבעט דעם אעראפלאן פון דער פירמע „לודאוויקא"

זונטאג ערב ראש השנה האט א גרויסער עולם, קריסטען און יודען, בייגעוואוינט די פייערונג פון איבערגעבען דעם אעראפלאן דורך דער היגער יודישער פירמע „לודאוויקא" פאר דער פוילישער ארמעע.

די פייערונג איז פארגעקומען אויפן פליה-פלאץ אין סאדקאוו. וואוהין ס'זענען ארויסגעפאהרען מאסען מענשען. די פירמע „לודאוויקא" האט צו דעם צוועק געשטעלט צו דער דיספאזיציע פון ברייטען עולם אומזיסטע פאסאזשיר-אויטאס און לאסט-אויטאבוסען. חוץ דעם זענען א סך ארויסגעפאהרען אויף טאקסובקעס און דראזשקעס.

צו דער בעשטימטער שעה, איינס א זייגער, האט זיך די פייערונג אנגעהויבען מיט א מיליטערישען פאראד, אין וועלכען ס'האבען אנטייל גענומען עטליכע פליה-קאמפאניעס מיט אן ארקעסטער.

צווישען עטליכע אערפלאנען, וואס שטעען אויפן פליה-פעלד, זעהט מען בעזונדערס ארויס דעם שפאגעל נייעם ווייסען סאניטארען-אעראפלאן פון דער יודישער פירמע. עטליכע מעטער ווייטער שטעהען עטליכע רייהען שטוהלען, אויף וועלכע ס'פארנעמען ערטער פארשטעהער פון דער אדמיניסטראטיווער מאכט, פון דער שטאט-פערוואלטונג, העכערע מיליטער לייט און פארשטעהער פון ארגאניזאציעס. מ'זעהט דארט די גאנצע פאמיליע הענדלער, וועלכע איז ספעציעל געקומען פון קראקא.

אביסל ווייטער שטעהט א טויזענדקעפיגער עולם מיט די יודישע קאמבאטאנטען אין דער שפיץ.

די פייערונג עפענט דער פרעזעס פון דער היגער לאפ-אפטיילונג רעיענט פאלקעוויטש, וועלכער גיט איבער אין קורצע ווערטער, וואס פאר א שענעם טהאט עס האט בעוויזען די פירמע „לודאוויקא" מיט איהר מתנה פארן רויטען-קרייץ. עס רעדט דערנאך ד"ר הענדלער, וועלכער ערקלערט, אז דריי זאכען האבען איהם בעוואויגען דערצו. דער ערשטער טעם איז, וואס ער איז געקומען אויפן רוף פון מארשאל שמיגלי רידז, וועלכער האט געזאגט, אז יעדער בירגער מוז זארגען, אז די פוילישע מלוכה זאל זיין שטארק. דער אעראפלאן איז בעשטימט פארן רויטען-קרייץ, דערפאר, כדי ער זאל ברענגען הילף דעם פוילישען-זעלנער, אין פאל ווען ער וועט מוזען מיט זיין בלוט פערטיידיגען פוילען, און דער דריטער טעם איז, וואס ער האט געוואלט אינטערשטרייכען דערמיט. אז זיין אונטערנעמונג איז נישט ענג מאטעריאליסטיש און מיינט נישט דער עיקר צו דיענען עגאאיסטישע ציעלען, אז דער גאנצער ריווח זאל אריינפאלען אין דער פריוואטער קעשענע, נאר איז גלייכצייטיג בעהערשט פון דער שטרעבונג, אז א טהייל דערפון זאל אויך געהן פארן וואהלשטאנד פון דער מלוכה.

ד"ר הענדלער ווערט בעדאנקט פאר זיינע ווערטער פון גאנצען פערזאמעלטען עולם.

דער מאיאר פון די היגע פילאטען דריקט אויס א דאנק דער פירמע „לודאוויקא", און אויך רעיענט פאלקעוויטש דאנקט נאך אמאהל און דריקט אויס א ווינש, אז אלע בירגער וואס האבען מעגליכקייטען זאלען נאכטוהן דעם ביישפיעל פון דער פירמע „לודאוויקא". ער לייענט איבער שריפטליכע בעגריסונגען פון קעלצער וואיעוואדע דזיאדאש, און פון גענעראל בערבעצקי.

די פייערונג קומט נאך בולט'ער צום אויסדריק דורך א ספעציעלען אקט אויף פערגאמין פאפיר, אויף וועלכען עס שרייבען זיך אונטער דער סטאראסטא, עטליכע העכערע אפיצירען, דער וויצע פרעזידענט און אלע אנוועזענדע פארשטעהער פון די ארגאניזאציעס און פון דער פרעסע. אין נאמען פון אונזער רעדאקציע האט אונטערגעשריבען רעד. הערץ ביי דער גאנצער פייערונג ווערט געמאכט פאטאגראפישע אויפנאמעס, אין פערשידענע פאזעס.

דער געשענקטער אעראפלאן הויבט זיך דאן אויף אין דער לופט און ער מאכט א רונד-קרייז איבער'ן פעלד, ווערענדיג בעגלייט מיט הילכיגע אפלאדיסמענטען פון צאהלרייכען פובליקום.

דער אעראפלאן, וועלכער קאסט 33 טויזענד זלאטעס, איז בעשטימט פאר'ן פליה-פולק אין קראקא.

געברידער האנצבערג

האבען געעפענט

אן ערשטקלאסיגען רעסטאראן

א. נ.

«קאפע=באר»

וואַרשע, גראניטשנא 1

בעסטע, געשמאקפולע און כשר'ע עסענס

אונטער דער אויפזיכט פון א ספעציעלען נאמן.

אלע ראדאמער, וואס קומען קיין ווארשא דארפען געדענקען דעם אדרעס און בעזוכען דעם פיינעם רעסטאראן פון זייערע לאנדסלייט.

Nowoczesne żyrandole

otrzymasz tylko

w firmie

«ELEKTRO»

właściciel L. Bergajzen

Radom, ul. Żeromskiego 14

די ראש השנה-טעג אין ראדאם

גאטעס-דינסטען אין אלע בתי-מדרשים

די היינטיגע ראש-השנה-טעג זענען געשטאנען אונטערן צייכען פון די לעצטע געשפאנטע שטימונגען. דער נתנה-תוקף איז היי-יאהר געווען בעזונדערס שטירמיש אין אלע בתי-תפילות. אלע וואס זענען געווען ביים דאווענען האבען פשוט מרעיש-עולמות געווען ביי די דאזיגע תפילה. די טרויעריגע און יאמערליכע ניגונים און די חשבון-הנפש'דיגע ווערטער האבען דאס מאהל נאך שטארקער געווירקט אויפן געמיט-צושטאנד און נאך אימה'נדיגער געמאכט דעם יום-הדין.

אלע האבען געבעטען פאר שלום און, אז די פעלקער זאלען זיך נישט קריגען.

דעם צווייטען טאג ר"ה זענען אין אלע היגע בתי-מדרשים אבגעריכט געווארען גאטעס-דינסטען, אז פוילען זאל מנצח זיין און זי זאל אויסוואקסען צו א גרויסע און שטארקע מלוכה.

צום גאטעס-דינסט אין שוהל איז געקומען דער פארשטעהער פון דער סטאראסטווא, מאיאר מוכא. נאכן לייענען האט הרב טייטעלבוים געזאגט א א קאפיטל תהלים און געווינשען פוילען ערפאלג אין אלע וועגען.

א שענע רעדע אין פוילישען האט דערנאך געהאלטען פראפ. אלחנן שיצער. ער האט דערמאנט די יעצטיגע געשפאנענע לאגע און געזאגט, אז פוילען וויל נישט ביי קיינעם אוועקנעמען, נאר זי פאדערט איהרס. זי פערטיידיגט א גערעכטע זאך, וואס קומט איהר. די יודישע בירגער זענען גרייט צו קעמפען און ברענגען קרבנות פאר פוילענס גערעכטיגקייט ווי זיי האבען עס שטענדיג געטוהן.

פראפ. שיצער דערמאנט די פוילישע מלכים פון די פריהעריגע צייטען. די זיגמונד'ס, וולאדיסלאוו'ס, סאביעסקי'ס, קאשציושקא'ס, וועלכע האבען זיך מיט חסד בעציגען צו יודען און אנערקענט די יודענ'ס פערדינסטען פארן פאטערלאנד. ער קומט צו צו דער עפאכע פון מארשאל פילסודסקי, און ברענגט א פאקט, וואס בעווייזט אויף זיין רעספעקטפולע בעציהונג צו יודישע העלדן. ער דערצעהלט, אז אויף א לעגיאנען-צוזאמענפאהר, ווען מארשאל פילסודסקי מיט זיין סוויטע זענען אנגעקומען האט ער בעמערקט ווי א יודישער אינוואליד שטרענגט זיך אן מיט מסירת נפש צו סאלוטירען פאר איהם. מארשאל פילסודסקי האט זיך אראבגעבויגען צו איהם און א י ה ם א קוש געטוהן. דער דאזיגער קוש איז געווען א סימבאלישער קוש. פילסודסקי האט געקושט נישט בלויז דעם אינוואליד, נאר אלע יודען וואס זענען געטריי פוילען און קעמפען פאר איהר וואהלשטאנד. און יודען — פיהרט אויס פראפ. שיצער — זענען גרייט צו ברענגען קרבנות מיט'ן לעבען און פערמעגען. ווען אונזער פאטערלאנד שטעהט פאר א שווער פראבלעם, זענען מיר יודען גרייט מיט אלעם צו דינען, אז פוילען זאל ארויס מיט א נצחון.

פראפ. שיצער זעצט איבער אין פויליש דעם הגותן תשועה און פערענדיגט מיט א תפילה, אויפהויבענדיג די הענד צו גאט.

חזן ראנטאל האט געמאכט מי שברך'ס דעם מלוכה-פרעזידענט און מארשאל שמיגלי רידז. צום סוף האט דער כאר געזונגען „יעשטשע פאלסקא".

וואו און ווי אזוי!

צו געבען צו וואשען, פארבען, רייניגען פוטערס, לעדער, שיך און וועש?

מאדערנע מעכאניזירטע אנשטאלטען

פון דער כעמישער פארבעריי און פראלניע

פון פוטער'ס, לעדער'ס, שיך-ווארג

און וועש

A. HEMPEL

אין ראדאם טעל. 19-70

צענטראלע אויף דער אלטער שטאדט 7

פיליע נום. I זשעראמסקי נום. 1

„ „ II „ „ 21

„ „ III „ „ 59

„ „ IV טראוגוטא „ 11

פיליע נום. V סקארזשיסק סטאשיצא נום. 10

לייטער פון דער טעכנישער אבטיילונג

ALFRED HEMPEL

פיהרט אויס פאכמעניש און סאליד

דויערענדע פארבען פון דאמען און מענער-גארדעראבע, וואל, ביינוואל, פוטער'ס, לעדער, לעדערנע גארדעראבעס לאטשען, פעדערען, זאקען, לייווענט, פילס א. ד. גל.

די איינציגע אין קעלצער וואיעוו. פירמע, וואס פיהרט אויס כעמיש-טריקען דאס רייניגען פון דאמען און מענער-גארדעראב, פוטער, דיוואנעס ווי אויך דאס אויפפרישען פון מאנטלען און פאלטענס

א ספעציעלע וועש-אבטיילונג:

צו וואשען העמדער, קעלנער, מאנזשעטען. פויערהאנגען א. ד. גל. ווערט אויסגעפיהרט אהן צומישונג פון פלארק, און אהן צומישונגען. וועלכע זענען שעדליך פאר דער וועש, מיט א שענעם זילבערנעם גלאנץ.

פערזיכערט די י. קליענטעלע אז:

1) עס ווערט אויסגעהיטען פאר שאדען, פערפיהרונג
2. עס דעפארמירט נישט דעם שניט פון אנצוג
3. פערהיט פון פערלירען די נאטירליכע פארבען
4. פערהיט פון איינלויפען מאטעריאל
5. פערהיט פון פערלירען דעם גלאנץ און די עלאסטישקייט
6. עס ווערט דערהאלטען דער פאסאן
7. פרישט-אויף די קאלירען.
8. דערהאלט די אפעראטור
9. פערהיט די פעדים און די געוועבען פון מאטעריאל
10. שטעלט צופרידען די פערלאנגען פון היגיעניע און גוטען געשמאק.

די נייע טעכניק און די 20 יעהריגע רוטין, פאכקענטניס פון דער לייטונג בעפולמעכטיגט די פירמע צו פערזיכערען די ג. קליענטעל, אז די איהר אנפערטרויטע רעקאמאנדירונגען, ווערען אויסגעפיהרט סאליד, פאכמעניש און צו דער צייט, צו דער בעסטער צופרידענהייט פון דער קליענטעלע.

דער ברייטער פאך-פערנעם, ווי אויך די ראציאנעלע רעארגאניזאציע גיבען די מעגליכקייט פון ביליגען, שנעלען און סקרופולעזע אויספיהרונג פון די עמפפעלונגען פון די קליענטעל.

מיר בעטען העפליך צו שענקען

פילשטענדיגען צוטרוי אונזער פירמע

פרייזען נידריגע! פרייזען נידריגע!

מיט אכטונג:

Nowoczesne Zmechanizowane Zakłady

Farbiarnia i pralnia chemiczna

Pralnia bielizny

A. HEMPEL

Z DZWONKIEM

IDEAL JAWA

DOBRA KAWA

טעאטער-בילעט געפיהרט אויף די שפירען פון א גנבה

סיזענען אויך שולדיג געווען אין דעם די מיטאגען פאר 45 זל.

ביים אייזען-סוחר י. גאלדקארן אויף רווינסקא 21, האט געארבייט אלס אנגעשטעלטער דער 16-יעהריגער יעקב אונטערמאן. דער שעף זיינער האט איהם לעצטענס גענומען פערדעכטיגען, אז ער בע'גנב'עט איהם.

דער חשד האט זיך גענומען פון א טעאטער-בילעט. דער זוהן פון גאלדקארן, וועלכער איז ערשט נישט לאנג געקומען פון פאלעסטינע, האט בעמערקט זיצענדיג אין טעאטער, ווי לעבן איהם פערנעמט פלאץ דער אנגעשטעלטער פון זייער געשעפט, וועלכער האט אויסגעקויפט א טייערען בילעט אין דער דריטער רייהע. ער האט דאס איבערגעגעבען זיין פאטער, וועלכער האט זיך געווינדערט, וואס זיין אנגעשטעלטער, ערלויבט זיך אזא לוקסוס, בשעת אינגאנצען פערדינט ער 15 זל. מאנאטלעך. גאלדקארן האט גענומען צו פארשן און צו-היטען יעדען טריט פון אינטערמאן. איינמאל ווען ער האט בעמערקט, ווי דער לעצטער געהט ארויף צו מענטליקן עסען מיטאג, האט ער געפרעגט דעם רעסטאראן-אייגענטימער ווי לאנג זיין אנגעשטעלטער עסט דארט און וויפיעל ער צאהלט פאר א מיטאג. דערויף האט ער בעקומען אנ'ענטפער, אז ער עסט דארט שוין זינט א לענגערע צייט, און, אז ער צאהלט פאר די מיטאגען 45 זל. א חודש.

דא איז ה' גאלדקארן שוין גאר איבערראשט געווארען. נישט אנדערש, האט ער בעשלאסען ביי זיך, נאר, אז ער בע'גנב'עט איהם. גאלדקארן איז געווען אין דעם זיכער. ווייל אנדערש, פון וואנען וואלט ער געהאט אויף אזעלכע אויסגאבען, וואס בעטרעפען דריי מאהל ווי די פענסיע. און ער האט אונטערגענומען א נאך שטארקערע אבסערוואציע, וועלכע האט זיך געענדיגט דערמיט, אז ער האט זיין אנגעשטעלטען געפאקט ארויסגעבען סחורה.

גאלדקארן זאל האבען פעסטגעשטעלט, אז זיין אנגעשטעלטער אונטערמאן, פערקויפענדיג אלע מאהל סחורה דעם אייזען-סוחר ברעסלער, האט די סחורה איינגעפאקט אין א קעסטעלע, אין וועלכען ס'איז פון פריהער געווען שוין צוגעגרייט אנדערע מיניס, וועלכע זענען נישט אריינגעגאנגען אין חשבון פון דער טראנזאקציע און ממילא האט ברעסלער נישט בעצאהלט דערפאר גאלדקארנען, נאר „ערלעדיגט" מיט אונטערמאנען.

גאלדקארן האט געמאלדען דער פאליציי, וועלכע האט ארעסטירט אונטערמאנען מיט'ן אייזען-סוחר ברעסלער, וועמען ער האט חושד געווען, אז ער איז דער אבנעמער פון די גע'גנב'עטע ביי איהם סחורות.

KINO APOLLO

גרויסער פריהמארגען פראגראם
זונטאג 12 און 1⁴⁵ אז.

Profesor Wilczur

מיט יונאשא סטעפאנאווסקי

Od doniedziałku

Pani Walewska

אין די הויפט - ראלען
שארלעס באיער און גרעטא גארבא

ביז זונטאג איינשליסליך
גרויסער פעדראפעלטער פראגראם
אלס ערשטער פילם
גרויסע דראמע

PATROL na PUSTYNI

אין די הויפט - ראלען
וויקטאר מג. לאגלען, באריס קארלאף, און רעגינאלד דענני
אלס צווייטער פילם

Ostrożnie Profesorze

אין די הויפט - ראל
האראלד לאיד

KINO APOLLO

אומויסטע יורידישע עצות ערמעלט די שטאדט-פערוואלטונג.

קאמוניקאט.

דעם 19 וואשעשיען ה. י. האט די שטאדט-פערוואלטונג געעפענט א יורידישע בעראטונג'ס - שטעלע פאר דער ארימער בעפעלקערונג, ביים „ווידזיאל ספאלעטשנע".

די יורידישע עצות וועלן ערטיילט אין ציוויל-ענינים פאר די, וואס זענען בערעכטיגט צו געניסען פון ציינישען פון „ווידזיאל ספאלעטשנע" ווי אויך ארבייטסלאזע.

די יורידישע עצות וועלן ערטיילט טעגלעך פון 1 ביז 2 נ. מ. אין דערמאנטען אמט פון דער שטאדט-פערוואלטונג. אויף מלעטשנא 9.

פון א הערינג - הענדלער געווארען מיט איינמאהל אנ'אייגענטימער פון דער אסטראווצער עלעקטראווניע.

מיר האבען זיינער צייט שוין געשריבען ווי אזוי דער ראדאמער יודישער איינוואהנער משה פרידמאן (שוואַרליקאווסקא 20) וועלכער פערנעמט זיך מיט רויכערן (וועגזלען) הערינג, איז פלוצלינג אויסגעוואקסען צום אייגענטימער פון דער אסטראווצער עלעקטראווניע. פון דער דאזיגער גדולה האט פרידמאן אליין נישט געוויסט די גאנצע צייט, נאר ערשט די אובעזפיעטשאלניע האט איהם וועגען דעם מודיע געווען.

מיט א געוויסע צייט צוריק האט די אסטראווצער „אובעזפיעטשאלניע" געלאזט וויסען דער ראדאמער, בכן משה פרידמאן איז שולדיק 288 זל. פערזיכערונג'ס-שטייער פון זיינע ארבעטער און בעאמטע. די ראדאמער „אובעזפיעטשאלניע" האט געשיקט איהרס אנ' אינקאסענט איינמאהנען דעם דערמאנטען סכום. פערשטעהט זיך, אז פרידמאן האט געהויבען מיט די פלייצעס און געפרובט געבען צו פערשטעהן דעם בעאמטען, אז דא איז געוויס פארגעקומען א טעות, און מען מיינט אנ'אנדערען פרידמאן, נישט אים. דער בעאמטער האט אבער בפירוש ארויסגעליינט פון די פאפירען, אז דאס מיינט מען איהם און נישט קיין צווייטען, ווייל דער אנגעגעבענער אדרעס שטימט פינקטליך לויט דער גאס, נומער און נאמען. ער האט זיך אזוי לאנג נישט געגעבען צו גלויבען, כל זמן ער האט נישט בעזוכט די „אפארטאמענטען" פון אסטראווצער „עלעקטראווניע-אייגענטימער". ווען ער האט איבערגעטרעטען די שוועל פון פרידמאנס וואהנונג און דערפילט דעם טעם פון הערינג, האט ער זיך טאקע איבערציינט, אז די אסטראווצער „אובעזפיעטשאלניע" האט געהאט א טעות אין אדרעס.

דער בעאמטער האט צונויפגעשטעלט א פראטאקאל און קיין „זאיענטשע" נישט געמאכט, ערקלערענדיג זיין הערע מאכט, אזוי ווי ס'איז דער אמת, אז פרידמאן, נישט בלויז, וואס ער פערמאגט נישט קיין עלעקטראווניע אין אסטראוויעץ, נאר אליין איז ער פון די קלענסטע אבאנענטען פון דער ראדאמער עלעקטראווניע.

די אסטראווצער „אובעזפיעטשאלניע" האט אבער נישט געוואלט רעזיגנירען און ווייטער אינטערווענירט ביי דער דער ראדאמער, זי זאל דוקא איינמאהנען די 288 זל. ביים היגען הערינג-סוחר. איז געקומען א צווייטער אינקאסענט, אבער אויך די אייגענע מעשה. משה פרידמאן פערבעט איהם אין זיין „גבירי'שע" וואהנונג און זאגט צו איהם: נא, זעה, פריץ לעבען, מיין מאיאנטעק: א פאר צובראכענע בעטען, א לאמער טיש, סקריפענדיגע בעטען און א האלב שאק הערינג. כ'בין קיינמאהל אין אסטראוויצע נישט געווען און כ'ווייס נישט ווי ס'זעהט אויס די דארטיגע עלעקטראווניע צומאהל.

שטעהט אויך דער צווייטער אינקאסענט א פערגאפטער און קען אליין נישט פערשטעהן, וואס די אסטראווצער „אובעזפיעטשאלניע" האט זיך אנגעזעצט אויף דעם ארימען וועגזלער. ער שרייבט אויך א פראטאקאל און גייט אוועק מיט גארנישט, נישט האבענדיג אויף וואס צומאכען א „זאיענטשע".

דער ראדאמער הערינג-סוחר גלויבט אז ער איז געהאלפען, אז מ'האט איהם ענדליך אראפגענומען די אסטראווצער עלעקטראווניע פון די פלייצעס, און ער פרעהט זיך טאקע: אויס עלעקטראווניע-אייגענטימער! ווער שמועסט, אז עס געהט פארביי א יאהר און מען לאזט איהם טאקע צו-רוה, איז ער שוין גאר זיכער און ער איז זיך אליין מקנא מיט זיין וועגזארניע און בעדויערט יענעם, דעם ריכטיגען אייגענטימער פון דעם עלעקטראווניע-קוימען, וואס פייפט אויף זיין חשבון.

אומזיסט האט זיך אבער משה וועגזלער געפרעהט. פונקט ערב ראש-השנה האט די אסטראווצער אובעזפיעטשאלניע ווידער אויפגעמישט דעם ספר הזכרונות און דא איז שוין ארויסגעשפרונגען גאנצע 584 זל. ס'איז צוגעקומען פאר נאך א יאהר שטייערען מיט פראצענטער, וועלכע זי האט תיכף געשיקט איינמאהנען; איז געקומען צו פרידמאנ'ען א דריטער אינקאסענט און אוועקגעגאנגען מיט'ן זעלבען וואס די ערשטע צוויי. אבער דער ארימער יודישער וועגזלער פרעגט וואס וועט זיין דער סוף? נאך א יאהר און ס'וועט שוין זיין טויזענטער. וואס קומט דא פאר אזעלכעס, פארוואס וויל מען מיך מיט כח מאכען פאר'ן אייגענטימער פון דער אסטראווצער עלעקטראווניעז צי בין איך טאקע איך, צי נישטז כ'ווייס דאך שוין באלד נישט, ווער איך בין!

יודישער פריזירער ווינדערט זיך אויף דער „אובעזפיעטשאלניע" פארוואס זי האט נישט געהאלטען קיין ווארט און פערפיהרט א פראצעס.

ווען דער יודישער ראדאמער פריזירער יוסף פלאנצבוים איז געוועזען ארבייטסלאז איז איהם שווער קראנק געווארען א קינד.

פלאנצבוים האט געהאט אנ'אלט ביכעל פון דער „אובעזפיעטשאלניע" און איינשרייבענדיג, אז ער ארבייט ביים ה' סאנקיעוויטש, האט ער אויף דעם סמך בעקומען הילף אין דער אובעזפיעטשאלניע. שפעטער האט זיך אבער ארויסגעשטעלט, אז פלאנצבוים האט אזוי ארום 5 מאהל געפעלשט דאס אובעזפיעטשאלניע-ביכעל, פארוואס ער איז צוגעצויגען געווארען צו געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט.

מיט עטליכע טעג צוריק איז זיין פראצעס בעטראכט געווארען פאר'ן ראדאמער קרייז-געריכט, וואו ער האט זיך פערענטפערט, אז צו דעם פערברעכען האט איהם געבראכט דער שטערבליכער צושטאנד פון זיין אייגען קינד, וואס ער האט געוואלט פאר יעדען פרייז ראטעווען.

פלאנצבוים דערצעהלט אויך, אז די אובעזפיעטשאלניע האט מסכים געווען נישט צו מאכען קיין פראצעס, אויב ער וועט בעצאהלען די הייל-קאסטען. ער האט בעצאהלט וואס עס קומט פון איהם אבער נישט קוקענדיג אויף דעם האט איהם די אובעזפיעטשאלניע אנגעקלאגט אין געריכט. ער פערשטעהט נישט דעריבער אזא האנדלונג.

דאס געריכט האט איהם פער'משפט אויף 8 חדשים תפיסה, אפלייגענדיג די שטראף אויף 2 יאהר. אר

איך האב דעם כבוד בעקאנט צו מאכען מיינע געערטע קונדען דאס איך האב צוריק געעפענט א

מאנופאקטור געשעפט

פ. ג. גאלדפארב

זשעראמסקיעגא 25 אין הויף

וועלכעס איז שטענדיג רייך פארזעהן אין א אויסוואהל פון די מאדערנסטע און בעסטע שטאפן ווי: קאמענגארן, שעוויאטן און פאלטאנס פון די בעסטע ביליצער און טאמאשאווער פאבריקען.

די סחורות פארקויף איך צו זעהר נידריגע פרייזען און גוטע באדינגונגען.

האפענטליך וועלן מיינע געערטע קונדן באזוכען מיין געשעפט.

פארזיכער אייך רעעלע און גוטע באהאנדלונג.

מיינע ג. קליענטען ווינש איך א גמר חתימה טובה

מיט אכטונג פעלטע גאלדפארב

געפעלשט וועקסלען פון אונטעראפיצירען

דער שניידער פון מיליטער-מונדירען אין ראדאם יוסף צ. איז גוט בעקאנט אין ראדאם. ער האט פיעל ארבייט געמאכט פאר אפיצירען און אונטעראפיצירען אין היגען פולק. עס האט זיך אבער ביי איהם געשאפען א שווערע מאטעריעלע לאגע, און ער האט געפעלשט די אונטערשריפטען פון די 2 היגע קאפראלען: ראשקאווסקי און גאזשדזשיקיעוויטש. איינעם אויף א וועקסל פון 18 גילדען און דעם צווייטען אויף 30 גילדען.

דאס איז נאך געוועזען ווייניג און אט איז צו איהם געקומען זיין חבר פון ווארשא, יצחק מילכיאר, א מאלאזש וועלכען ער האט צוגערעדט צו פעלשען די אויסשריפט פון א דריטען: ניקאלוק, אויף א וועקסעל פון 40 גילדען

די אלע וועקסלען האט דער שניידער זיי אוועקגעגעבען פאר סחורה. ווען די קאפראלען האבען בעקומען צאהלונגס-קוויטלעך, האבען זיי זיך ערשט דערוויסט פון די גאנצע מעשה און ס'איז פערפיהרט געווארען א פראצעס געגען דעם שניידער יוסף צ. און דעם ווארשאווער מאלאזש יצחק מילכיאר.

אין היגען קרייז-געריכט, וואו דער פראצעס איז די טעג פארגעקומען, האט דער בעשולדינטער יוסף צ. זיך מודה געוועזען און ערקלערט, אז זיינע קליענטען אונטער-אפיצירען האבען איהם נישט געצאהלט פאר די ארבייט און ווייל זיין לאגע איז געוועזען שווער האט ער געפעלשט די אונטערשריפטען פון אנדערע אונטער-אפיצירען. רעכענדיג, אז ביז די וועקסלען וועלען ווערען צאהלבאר וועט ער זיי קענען אויסקויפען.

מילכיאר האט ערקלערט, אז צו דעם האט איהם צוגערעדט זיין חבר צ. פערזיכערענדיג איהם אז ער וועט דאס וועקסעל צאהלען.

דאס געריכט האט פעראורטיילט יוסף צ. אויף א יאהר אומבעדינגטע תפיסה און יצחק מילכיאר אויף 6 חדשים תפיסה אהן אפלייגען די שטראף. אר.

דער מיליאן פאר לעמבערג.

דעם פאריגען פרייטאג איז פארגעקומען די ציהונג פון הויפט-געווינס פון דער פערטער קלאס פון דער צוויי-און-פערציגסטער קלאסען-לאטעריע.

דאס איז געוועזען דער זיבענצענטער לאס מיט וועלכען דער שיקזאל האט בעגליקט די לאטעריע-שפילער.

מיט דעם מיליאן האבען זיך צעטיילט די איינוואוינער פון לעמבערג.

אין דער נאהנטסטער צוקונפט וועלען מיר קענען מיטטיילען איינצעלהייטען וועגען די נייע מיליאנערען. היינט קענען מיר נאר אונטערשטרייכען, אז דאס גליק האט צוגעשפילט די פארשטעהער פון דער ארבייטער-אינטעליגענץ.

דאס זענען די הערען: ז. פ. וו. ל. ב. און י. וו. ווי אויך די פרויען א. ק. און א. ס. די מערהייט פון זיי האט זיך דערוויסט פון זייער גליק א דאנק דער טראנסמיסיע פונ'ם ראדיא. אזוי ארום איז געווארען פערענדיגט די ציהונג פון דער צוויי-און-פערציגסטער קלאסען-לאטעריע.

דעם 19-טען אקטאבער הויבט זיך אן די ציהונג פון דער ערשטער קלאס פון דער דריי-און-פערציגסטער קלאסען-לאטעריע.

אין דער קלאס טרעפט אן דאס הויפט געווינס הונדערט טויזענד זל. דערנאך געהען געווינסען צו פיפציג טויזענט זל. פינף און צוואנציג טויזענד זל. צוואנציג טויזענד זל., פופצען טויזענד זל., צעהן טויזענד זל. און א סך אנדערע געווינסען אויף דער אלגעמיינער סומע 1.468.000 זל.

כדי קענען אנטייל צו נעמען אין די שאנסען, וועלכע עס גיט די קלאס דארף מען זעהן בעצייטענס זיך צו בעזארגען מיט א לאטעריע-צעטעל.

Cukiernia TURECKA
właściciel Kassim Ałtasz
otworzył z dniem 24 b. m. swoją cukiernię przy
ul. Żeromskiego 9
Doskonałe wyroby cukiernicze i piekarskie
do nabycia od dnia otwarcia.
przyjdź i przekonaj się!

ŻĄDAJCIE TYLKO „RIKSZA" GUM.. JEDWABNE

Fabryka Sukna
A. Rapaport
Bielsko
Oddział w Radomiu, Żeromskiego 23
telefon Nr 24-07
Poleca na sezon jesienny materiały najwyższej jakości w najmodniejszych wzorach.
Ceny ściśle fabryczne.

דאס לעבען אין קעלץ.

וואָך ־ נאָטיצען

דער היגער „מכבי“, וואס האט געהאט זיין לאקאל אויף לעאנארדא גאס, איז פון דארט בעזייטיגט געווארען און דעם לאקאל פערנעמען איצט דער קלייןהענדלער־פער־איין און די היזווירטען ־ באנק.

פערשווינדען געווארען פיטאמאהל דער עלטסטער יודישער ספארט ־ קלוב, וואס האט אמאהל א גרויסע ראלע געשפילט אזוי אין ספארטליכען ווי אויך אין געזעל־שאפטליכען לעבען — פערשווינדען גע־ווארען די לאקאל־איינריכטונג, מיט די ספארט־מכשירים. די שילד איז נישטא און וואלגערט זיך ארום אין א פריוואט־שטוב, הונטער אנ'אויוועו.. געבליבען זענען נאר די גרויסע צאהל פיאנערען און סרעפה־רער פון דאזיגען קלוב, וועלכע מ'בעגע־גענט אפט שפאצירען אין גאס.

מען דערמאנט זיך די אמאהליגע צייטען ווען מ'פלעגט זיך טרעפען אין „מכבי“, בייוואהנען די אימפרעזען, אדער גלאט אויף א הביי'שען שמועס און מען האט פיין פסרבראכט די צייט. איצט שפאצי־רען זיי אין גאס און זיכען א תיקון.

און פאקטיש איז אין אונטערגאנג פון דאזיגען קלוב שולדיג די זעלבע מיטגלי־דער און די ארטיגע געזעלשאפט, וואס האבען זיך צום „מכבי“ בעצויגען פאסיוו און גערעכענט, אז דאס הויז יועט אייביג זיין ביים „דזשאינט“ און מ'וועט נישט ברויכען צאהלען דירת געלד. און דערי־בער געהאלטען פון פסוק אני בצדק אחזה פניך. קומען סיביצען־יא, געלד געבען — ניין. אז מ'האט בעדארפען איינארדנען א פארלעזונג, האט מען געהאט צו דיספא־זיציע דעם „מכבי“. איצט ווען דאס הויז איז איבערגעגאנגען אין פריוואטע הענד, האט מען דעם מכבי בעזייטיגט. פערשווינדען געווארען ראפטום א יודישע אינסטיטוציע, וועמענס מיטגלידער זענען איצט פער'יתומט.

אין די יעצטיגע שווערע סאר יודען צייט, ווען דער יודען העצע פסיכאז האט אנגענומען א מאסען־כאראקטער און מען גיעט אונז עצות, צו עמיגרירען קיין מא־דאגאסקאר, און אנדערע וויסטע מקומות האבען זיך דריי היגע יונגעלייט: פיניע שיינפעלד (טשארנאוווסקא גאס) צמח אט־פיס (סילניטשנע) און א געוויסער לעוו־קאוויטש פון דער אלטער ווארשאווער פארשטאדט, געלאזט אין ווייטען וועג באליוויען זוכען ברויט און אנ'עגזיס־טענץ. דער דאזיגער שריט וואס איז א העכסט רויסקאלישער, האט זיי פונדעסט־וועגען נישט אנגעשראקען צו לאזען זיך אין דעם ווייטען באליוויען, וואו אהין די בלויזע שיפס־רייזע דויערט טליכע דרייסיג טעג. אויך זיי זוכען פאר זיך א תיקון.

אבסערוואטאר.

ראש ־ השנה אין קעלץ.

דער היי־יעהריגער ראש־השנה אין שטאָדט, איז געשטאַנען אונטערן איינ־דרוק פון דער שווערע יודישע לאַגע. אין פערשידענע הייזער האָט מען אויף יו״ט געמאַכט בעדייטענדע קלענערע איינקויפען, ווי אין די אַמאָליגע יאָה־רען. אין שוהל און אין די בתי־מדרשים איז געווען געפאַקט. אין שוהל האָט שהריתים געדאַוונט ר' יוסל מאָרדקאָ־וויטש, וועלכער איז א גוטער בעל־תפילה און „זאָגער“. אין ערשטען טאָג האָט דער שוהל־כאָר אָנגעהויבען פער־שטרייקען, צוליב נישט אויסצאָהלען איהם קיין געלד. שפּעטער האָט ער זיך איבערגעבעטען. דער דאָזיגער אינצי־דענט האָט געמאַכט א פיינליכען איינ־דרוק אויף די מתפללים. הזן גורניצקי האָט ווי תמיד דעם עולם צופרידענגע־שטעלט.

אין „שערי־ציון“ האָט געדאַוונט ה' אשר זילבערבערג מיט'ן כאָר. דער עולם האָט דאָרט געלעקט די פינגער...

איבעראַל האָט מען בעת די תפלה־הפסקות, קאָמענטירט די לעצטע פער־וויקעלטע פאָליטישע לאַגע אין אייראָפּע.

פייערליכער באַל אין טעאַטער «פּאלסקי».

אין די נאהנסטע טעג ארדענט איין דער האנדעלס־אנגעשטעלטער פעראיין, וועלכער פיהרט לעצטענס אנ'אקטייווע טע־טיגקייט, א באל אין זאל פון טעאטער „פאלסקי“.

ס'איז צו האפען, אז די ארטיגע גע־זעלשאפט וועט וויסען ווי דאס אבצושאצו, און מיטהעלפען. אז די אימפרעזע זאל גע־קרוינט ווערען מיט ערפאלג. די הכנסה געהט פאר ארבייטסלאזע פעראיינס־מיט־גלידער.

אויסצייכנונג פאר'ן וויצע שטאָדט ־ פּרעזידענט.

דער אָרטיגער וויצע־שטאָדט פרעזי־דענט ה' מאָיאר דראָבטשינסקי, וואָס איז אויך בעקאַנט אַלס ליבעראַלער מענש. איז בעשאָנקען געוואָרען מיטן גאָלדענעם פערדינסטפולען קרייץ.

ענדעקישע חברה־לייט פּעריאַגען יוד. אנטערעסאנטען.

אין צוזאַמענהאַנג מיט די לעצטע אָנגעשטרענגטע לאַגע אַרום טשעכישען פּראָבלעם, האָבען פערשידענע מענשען אָנגעהויבען לויפען אויף דער פּאָסט נאָך זייערע וקלאָדען, וועלכע ווערן אויסגעצאָהלט רעגולער. כאַראַקטעריס־טיש דאָס די מעהרהייט זענען נישט קיין יודען. היינטיגען מיטוואָך, האָט א גרעסערע ענדעקישע באָיובקע פּער־יאָגט די יודישע אינטערעסאַנטען, וועל־כע זענען געשטאַנען ביי די פּ. ק. אָ. פענסטערלעך. און אויך דערביי „מכבד“ געווען אויף זייער שטייגער. דאַגעגען די שטעהענדע אין די דאָזיגע רייהע נישט יודען האָט מען נישט געטשעפּעט.

ס'וואָלט נעווינשען געוועזען דאָס די מאַכט זאָל זיך מיט דעם פעראינטע־רעסירען.

געשטאָרבען אַנ'98־יעה־ריגער ראָדאָמער יודישער „פּאָוסטאַניעץ“.

אין וואַרשא איז די היינטיגע וואָך אין עלטער פון 98 יאָהר געשטאָרבען א געוויסער וואָלף רויטמאַן, וועלכער האָט געוואָהנט ביי זיינע קינדער אויף פּאָוואָנזאָווסקא 66.

דער געשטאָרבענער רויטמאַן איז גע־בוירען אין יאָהר 1840. ער שטאַמט פון ראַדאָם און האָט אין יאָהר בשעתן פּוילישען אויפשטאַנד אנטייל גענומען אין די קאַמפען פון די אויפשטענדער געגען דעם רוסישען מיליטער.

דער פערשטאָרבענער איז געקומען צו קבורה אויפ'ן פראַגער בית־עולם.

אויסבעסערונג.

על פי טעות איז אַדורכגעלאָזען גע־וואָרען אין אונזער יאָהר־בעריכט די געזעלשאפט „עזרה“, וועלכע איז דורך א פערזעהן נישט אויסגערעכענט געוואָ־רען צווישען אלע איבריגע אָרטיגע אינסטיטוציעס. רעד.

גרויסער
אויסוואהל
פון ווינש ־ קאַרטען
צו ביליגע פרייזען

100 וויזיט קאַרטען 1 זל.

בעשטעלט נור אין דרוקעריי
פון ד. שיינבוים
ראַדאָם, זשעראַמסקי 21

געדענקט דעם אדרעס:
פריהער זשעראַמסקי 9
היינט זשעראמסקי 21

ביליגסטע קוועלע
פון דרוק ־ ארבייט
100 חתונה קאַרטען 2 זל.

BROWAR PAROWY
J. SASKI
w RADOMIU
poleca piwo
„EL”

פאדערט איבעראל
נאר די בעסטע ליכט
«מעטעאָר»

אונזער ג.
יודישע קליענטעלע
וואָס גיעט אריין אין אונזער
כעמישע פראַלניע און פאַרבעריי
צו וואַשען און פאַרבען: גאַרדינען
מאַנטלען, וועש, גאַרניטורען,
טישטיכער, קעלנער,
און נאָך אַנדערע
זאַכען
ווינשען מיר:
א פרעהליך נייַ ־ יאהר
מיט אכטונג
M. CICHON
Radom, Rwanska 23

בעקאַנטמאכונג
איך מאַך בעקאנט, אז איך האָב מיר געעפענט אַ
פּראַצאָווניע פון פרויען ־ שניידעריי
איך האָב געארבייט פיעל יאָהרען אין קיבוץ
דאַדורך נעם איך אָן צו זעהר ביליגע פרייזען.
קומט און איבערצייגט אייך!
ראדאם אויף רוויינסקא 3 .11 10

Wyrazy głębokiego współczucia
naszej koleżance
Racheli Borensztajnównie
z powodu śmierci Jej
OJCA
wyrażają koledzy
Grejnec, Blajchman, Frydman.

Kino ADRIA
Do niedzieli d. 2 paździer. włącznie.
Monumentalne arcydzieło filmowe p. t.
„Jezebel“
Dzieje Diablicy
Film oznaczony złotym medalem na wystawie w Wenecji
W rol gł. pierwszaaktorka świata Bette Dawis
Nad program: Kolorowy dodatek i tygodnik P. A. T.
Od poniedziałku dnia 3 października 1. Prawo do szczęścia 2. Ostatnia Brygada

Kino ADRIA
שבת דעם 1 — 12 אין 2 אַ.
זונטאָג דעם 2 12 און 2 אז.
פריהמארגען ־ פילמען
Arcywesoła komedia muzyczna p. t.
„Pensjonarka“
W rol. gł. ulubienica publiczności DEANNA DURBIN Nad program: Ciekawy tygodnik P. A. T.

אכטונג קעלץ!
אין אלע רעדאקציע און אדמיניסטראַציע־ענינים ביטע זיך צו פערשטענדיגן מיט אונזער מיטארבייטער
ק. ביינוואל
שריפטליך יען מען זיך ווענדען:
Red. „Radomer - Kielcer - Leben“
Kielce, ul. Warszawska 2.

אבאָנאָמענטס פרייז:
פאר א חודש אין פוילען זלאָט
אין פראנקרייך, בעלגיען 4 פראנק
אין אנדערע לענדער 30 סענט.

1-sza i ostatnia strona liczą 10 szpalt.

TARYFA OGŁ:
Na 1-szej stronie mm 1 szp. 40 gr.
w tekscie mm 1 szp. 60 gr.
na ostatnie stron. mm 1 szp. 25 gr.

Redaktor CH. M. HERC
tel. 15- 18 .טעל
Wydawnictwo „Radomer-Kielcer Leben“ Szwarlikowska 20